

Hočejo nagraditi nasilje?

Kot kratko omenjamo na drugem me-
stu, je pred dnevi v Vidmu tekla razprava
o zakonskem predlogu za zaščito tako ime-
novanih »manjših jezikovnih skupnosti«,
ki se tiče tudi zaščite Furlanov. V razpra-
vo so med drugimi posegli socialistični po-
slanec Fortuna, ki je tudi poročevalec o
tem zakonskem predlogu v poslanski zbor-
nici, krščanskodemokratski poslanec Bres-
sani, ki je bil tajnik v predsedstvu Morove
vlade, in komunistični poslanec Baracetti,
ki v svoji stranki odločno zagovarja fur-
lanska avtonomistična stališča ter prizna-
nje avtonomije za Furlanijo. S tem v zvezi
je bila večkrat omenjena problematika slo-
venske narodne manjšine oziroma prizade-
vanja za odobritev globalnega zaščitnega
zakona za slovensko narodno manjšino v
Italiji. Glavna ugotovitev najpomembnej-
ših diskutantov je bila ta, da se vladne
stranke ne morejo sporazumeti glede bese-
dila zakonskega osnutka za zaščito naše
manjšine, zaradi česar je parlamentarni
postopek ustavljen in je zanimanje v par-
lamentu močno upadlo. Glavni vzrok za
takšno stanje pa je — so dejali — vpraša-
nje, kakšno raven zaščite zagotoviti Sloven-
cem, ki bivajo na ozemlju videmske pokra-
jine. V tem pogledu so demokristjani, so-
cialdemokrati, republikanci in liberalci
mnenja, da Slovencem v videmski pokra-
jini nikakor ne gre priznati enake zaščite,
kot tistim v goriški in tržaški pokrajini. Za
večino predstavnikov teh strank Slovenci v
Benečiji, Režiji in Kanalski dolini niso pra-
vi Slovenci, temveč le ljudje, ki govorijo
neko staro »slovansko narečje«. To narečje
pa se lahko zaščiti in s tem tudi ovrednoti,
modrujejo omenjeni politiki, če se s tem
strinjajo neposredno prizadeti in takšno
zahtevo tudi javno postavijo.

Socialistični poslanec Fortuna je sicer
obžaloval dejstvo, da Slovenci v Italiji še
nimajo zaščitnega zakona, a je bil mnenja,
da bi se vprašanje Slovencev v videmski
pokrajini moglo za zdaj rešiti v okviru za-
kona za zaščito tako imenovanih »manjših
jezikovnih skupnosti« v državi, kar bi omo-
gočilo, da bi se v sorazmerno kratkem času
mogel izčrpati parlamentarni postopek o
zaščiti slovenske narodne skupnosti na Go-
riškem in Tržaškem. Poslanec Fortuna je
baje celo omenjal rok, do katerega bi mo-
rali predstavniki slovenske manjšine zavze-
ti stališče do njegovega predloga.

Ne glede na to, da se zdi takšno modro-

dalje na 2. strani ■

Podtajnik Fioret v Beogradu in Ljubljani

»POSVETILI SO POSEBNO POZORNOST POLOŽAJU SLOVENCEV V ITALIJI«

Podtajnik v zunanjem ministrstvu, por-
denonski krščanskodemokratski poslanec
Fioret je komaj zaključil svoj obisk na Du-
naju, ko je že odpotoval na obisk v Jugo-
slavijo. Vse kaže, da postaja poslanec Fio-
ret po navodilih svojega nadrejenega (gre
za zunanjega ministra) pomemben dejav-
nik pri izvajanju politike odnosov med Ita-
lijo in njenimi sosedi (prejšnje dni je bila
na vrsti Avstrija, zdaj pa Jugoslavija). Iz-
bira se nam zdi povsem posrečena in pra-
vilna, kajti mož je doma iz dežele Furla-
nije - Julijske krajine, ki je in mora zares
postati most s sosednima državama.

V ponedeljek, 19. t.m., je podtajnik Fio-
ret bil v Beogradu, kjer se je srečal z zuna-
njim ministrom Mojsovom, njegovim na-
mestnikom Ostojičem ter z zveznim mini-
strom za stike z Evropsko gospodarsko
skupnostjo Jankom Smoletom. Med pogo-
vori so poglobili vprašanja, ki so bila pred-
met razprave med nedavnim obiskom zu-
nanjega ministra Andreottija v Beogradu.
Uradno poročilo pravi, da so se pogovori
tikali sodelovanja na trgovinskem, finanč-
nem in industrijskem področju. V pogovo-
ru z Jankom Smoletom je poslanec Fioret
podprl jugoslovansko zahtevo, naj bi po-
novno proučili 20-letno pogodbo o sodelo-
vanju med Jugoslavijo in Evropsko gospo-
darsko skupnostjo, ki je bila podpisana le-
ta 1980, a bi jo morali po mnenju Beogra-
da posodobiti.

Podtajnik Fioret je bil naslednji dan
(20. t.m.) v Ljubljani, kjer je bil gost pred-
sednika slovenske vlade Janeza Zemljari-

ča. Šlo je dejansko za vrnitev obiska, ki
ga je bil lani decembra opravil v Rimu
predsednik Zemljarič. Predmet razprave
je bilo zlasti izvajanje gospodarskega dela
osimskih sporazumov, ki se tičejo obmej-
nega območja. V tej zvezi sta Fioret in
Zemljarič ugotovila, kako obe strani zani-
majo višje oblike gospodarskega sodelova-
nja, zlasti ob meji. V kratkem bo začela
delovati posebna mešana komisija za gospo-
darsko sodelovanje ob meji, kot je bilo več-
krat zaželeno na zasedanjih mešanih gospo-
darskih zbornic. V središču pozornosti so
bile cestne povezave, število dovolilnic v
tovornem prometu ter sodelovanje med
pristanišči v severnem Jadranu. Velika po-
zornost je bila posvečena vodnemu gospo-
darstvu, pri čemer je italijanska stran iz-
razila željo, da bi nova hidroelektrarna v
Solkanu bila zgrajena tako, da bi reka So-
ča zagotavljala zadostno količino vode v
namakalne namene na italijanskem ozem-
lju. O teh vprašanjih bo razpravljala po-
sebna mešana komisija za vodno gospodar-
stvo, ki bo zasedala prihodnji mesec.

»Posebna pozornost je bila posvečena
— pravi poročilo iz slovenske prestolnice
— položaju slovenske skupnosti v Italiji in
italijanske skupnosti v Jugoslaviji. Pred-
sednik Zemljarič je ponovno izrazil prič-
kovanje, da bo čimprej odobren zakon o
globalni zaščiti slovenske narodne skupno-
sti na vsem ozemlju Furlanije - Julijske
krajine. Poudaril je dalje, kako je nujno,
da se uredi položaj Slovenskega stalnega

dalje na 2. strani ■

Konferenca v Lausannu se je končala brez uspeha

Druga konferenca za narodno spravo v
Libanonu se je končala z neuspehom. De-
legati, ki so se sestajali v švicarskem me-
stu Lausanne, so se razšli, ne da bi dosegli
sporazum o novi ureditvi libanonske drža-
ve. Odobrili so le dokument, ki vsebuje štiri
točke, med njimi obvezo o prekinitvi so-
vražnosti in o ustanovitvi posebne komisije
za nadzorstvo nad premirjem. Predvidena
je dalje ustanovitev 32-članske komisije, ki
naj sestavi predloge za preureditev države.
Svoje delo bo morala zaključiti v šestih me-
secih.

Konferenca v Lausannu je trajala de-
vet dni. Drugi dan konference so delegati
dosegli sporazum o prekinitvi sovražnosti,
toda boji v Bejrutu so se nadaljevali. V na-
slednjih dneh je bilo ubitih vsaj 41 civili-
stov, 130 pa jih je bilo ranjenih. Konferen-
ca ni povsem propadla, ker je tako hotela
Sirija, ki ima tokrat glavno zaslugo, da so
se predstavniki posameznih verskih in na-
rodnih skupnosti v Libanonu sploh zbrali v
že omenjenem švicarskem mestu. Tudi
Sirija očitno nima čudežne palice, ki bi lah-
ko razvozlala libanonski voz.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 25. marca, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Vike Viking« (Runer Johnsson - Lelja Rehar), RO; 11.00 Melodije od včeraj in danes - za jutri; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba brez meja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Šport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditvev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 26. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah; Sedma stopnja sreče; 8.45 Glasbena matineja; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Gaetano Donizetti: Favorita (prvo in drugo dejanje); 11.45 Literarni listi; 12.00 Slovenski umetniki na Montmartru; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Aleksander Marodič: »Avtostopar«; 15.00 »Ko trkam na nebesna vrata...«; 15.30 Evergreeni; 16.00 Prigode navadnega vojaka; 16.15 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 »Cembalo ensemble«; 18.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 18.30 Glasbene podobe: ljudski zvoki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 27. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Slovensko učiteljstvo pod fašizmom; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 10.20 Gaetano Donizetti: Favorita (tretje in četrto dejanje); 11.40 Literarni listi; 12.00 Alenka Goljevšček: Mit in slovenska ljudska pesem; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Naš pravilni telefon«; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Od Milj do Devina; 16.30 Tja in nazaj; 16.45 Postni govor; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Letošnja revija »Primorska poje«; 18.00 Odpustni grehi: Francois Rabelais: »Nekaj junaških dejanj dobrega Pantagruela in njegovega prijatelja Panurga«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 28. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.30 Literarni listi; 12.00 Iz noči življenja se poraja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Deželni zbori na letošnji reviji »Primorska poje«; 14.00 Glasbene raznolikosti; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Aleksander Marodič: »Mojca«; 15.00 Diskorama; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasbena kronika s Hrvaškega; 18.00 Beseda in pesem; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 29. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Trim za vsakogar; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.30 Beležka; 12.00 Zdravniški nasveti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »To je pa laži!«; 16.00 Na goriškem valu; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Akademski zbor iz Bratislave; 18.00 Četrtekova srečanja: Dosje Koprivišče; 18.30 Glasbene podobe: Ljudski zvoki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 30. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Beležka; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dogodki in problemi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Aleksander Marodič: »Oporoka«; 14.35 Od ekrana do ekrana; 16.30 Tja in nazaj; 16.45 Postni govor; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Flavtist Cveto Kobal in pianistka Vlasta Doležal-Rus; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 31. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.40 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Javni koncert Simfonikov RTV Ljubljana; 11.35 Beležka; 12.00 »Bom narodu st'zdice, čjer so včas'ble« - glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »Zakajček in Vseved«; 14.30 Naš dobri stari radio; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Komorna igra: Milan Oklopdžić in Svetozar Vljaković: »Rebratova salata ob pet do petih«; 19.00 Radijski dnevnik.

Manjšinska problematika na zadnjem zasedanju Sveta evropskih občin

Svet evropskih občin, sekcija Italije, je v četrtek, 15. t.m., zaključil svoje zasedanje v Rimu. Pod predsedstvom Umberta Serafinija so delegati poslušali tri daljša poročila, in sicer Giancarla Piombina, člana komisije za evropsko gibanje, Renza Imbenija, bolonjskega župana, ter Rinalda Magnanija, predsednika dežele Ligurije.

Zasedanja se je udeležil tudi dr. Drago Štoka, ki je pred kratkim postal član Sveta evropskih občin.

Na zasedanju v Rimu je bil glavni pou-darek na bližnjih evropskih volitvah ter na glavnem zborovanju vseh evropskih občin, ki bo v Turinu od 11. do 13. aprila letos in katerega bo svečano odprl predsednik republike Sandro Pertini in zaključil zunanji minister Andreotti.

V razpravi v Rimu je bil govor o sestavi treh komisij, in sicer za krajevne uprave, za politične in družbene probleme ter za komunikacijska sredstva v sedanjem evropskem svetu.

V razpravi, ki je bila zelo bogata, in so se je udeležili mnogi delegati, jespregovoril tudi deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka, ki je opozoril prisotne na bistvene probleme Slovencev v Italiji. Omenil je problem globalne zaščite

KOLONIZACIJA SE NADALJUJE

Vse kaže, da se v Cisjordaniji in na območju Gaze, to je na od Izraelcev zasedenih arabskih ozemljih, nezadržno nadaljuje izraelska kolonizacija. Minister za znanstvene zadeve in eden voditeljev izraelske skrajne nacionalistične stranke Neeman je izjavil, da bo v Cisjordaniji do konca tega leta od 50 do 60 tisoč izraelskih kolonov. Zdaj jih je 32 tisoč, v teku pa so zaključna dela pri gradnji novih naselij. Izraelski naselitveni načrt predvideva, da bo do konca leta 1986 v Cisjordaniji in na področju Gaze skupno 100 tisoč judovskih kolonov, kar pomeni, da Izrael krepko posega po najučinkovitejšem raznarodovalnem sredstvu arabskih ozemelj, se pravi po gradnji izraelskih naselij in torej po naseljevanju Judov v krajih, ki so bili in so še vedno arabski.

■ nadaljevanje s 1. strani

vanje bolj podobno izsiljevanju kot resni politični debati, menimo, da Slovenci in z njimi vsi zares demokratično in pošteno čuteči državljani ne morejo in po vesti tudi ne smejo od države nič drugega zahtevati, kot da slovenski manjšini zagotovi pravično zaščito, takšno, ki bo to skupnost ne samo varovala pred »narodno smrtjo«, temveč ji tudi omogočila nemoten, vsestranski razvoj na lastni zemlji, in lastni hiši. To je smisel prave in resnične zakonske zaščite manjšine in nič drugega.

Vsi vemo, da je italijanska država, zlasti po krajih videmske pokrajine, kjer živijo Slovenci (gre za skupno 21 občin, kot je dobro znano vsem birokratom iz rimskega urada za obmejne kraje in kot je znano tu-

ter se zaustavil pri problemu televizijskih sporedov v slovenščini. Vodstvo Sveta evropskih občin, ki je, kot rečeno, zasedalo v Rimu, v palači Montecitorio, je z zanimanjem sprejelo na znanje izvajanja deželne ga svetovalca dr. Draga Štoke.

—o—

KITAJSKA IN SOVJETSKA ZVEZA

V okviru reakcij na govor glavnega tajnika sovjetske komunistične stranke Černenka prejšnji petek v Pekingu ponavljajo, da morajo sovjetske čete zapustiti Mongolijo in poleg tega je treba zmanjšati sovjetsko vojsko na kitajskih mejah. To sta dva izmed pogojev, katere objavljajo v Pekingu za normalizacijo odnosov med Sovjetsko zvezo in Kitajsko.

Agencija TASS poroča, da je mongolska vlada zavrnila kitajsko zahtevo za umik sovjetskih čet. Mongoli trdijo, da so sami povabili Sovjete na svoje ozemlje.

BEGUNCI IZ VZHODNE NEMČIJE

Od začetka leta do danes se je zateklo na ozemlje Zahodne Nemčije skoraj 4.400 državljanov Vzhodne Nemčije. Kakih 1.550 jih je prišlo januarja, 2.850 pa v februarju. Podtajnik v predsedstvu bavarske deželne vlade, krščanski socialc Edmund Stoiber je izjavil, da vzhodnonemške oblasti izdajajo lastnim državljanom dovoljenje, da zapustijo domovino, ker tako predvidevajo nekateri člani oziroma priloge pogodbe, na osnovi katere so zahodnonemške banke v lanskem septembru podelile Vzhodni Nemčiji milijardo mark posojila. Če se bo dotok beguncev iz Vzhodne Nemčije nadaljeval po dosedanjem tempu, bo konec leta nad 30.000 državljanov Vzhodne Nemčije zapustilo svojo domovino in se naselilo v Zahodni Nemčiji.

»POSVETILI SO POSEBNO POZORNOST POLOŽAJU SLOVENCEV V ITALIJI«

■ nadaljevanje s 1. strani

gledališča v Trstu, tako da se njegov posebni status opredeli v zakonu o globalni zaščiti, kar naj omogoči njegovo redno delovanje.

Hočejo nagraditi nasilje?

■ nadaljevanje s 1. strani

di vsem pristojnim uradom videmske prefektore ter celo postajam orožnikov v najbolj zakonitih vaseh v Benečiji) vodila odkrito in zavestno raznarodovalno politiko. (Pri tem nima kaj opraviti zvestoba naših Benečanov do italijanske države, ki je nekaj povsem drugega in ki je nihče med Slovenci ne zanika ali podcenjuje). Slovenci v Italiji odločno zahtevamo le, da država pravično izvede šesti člen svoje ustave, in sicer da »s posebnimi normami« zaščiti našo manjšino, kateri »polnopravno« pripadajo naši bratje in sestre po Benečiji, Režiji in Kanalski dolini. Vsaka drugačna rešitev bi bila v obraz načelom pravičnosti in bi dejansko pomenila nadaljevanje raznarodovalne politike in celo nagrado za nasilje, kar asimilacija tudi dejansko je.

Iz naše preteklosti

SLOVO POSLANCA ŠČEKA.

Gosp. posl. Virgilij Šček nam je poslal sledeče pismo:

Zboru zaupnikov in volilcem!

V trenutku, ko sem odklonil od zbora zaupnikov ponovno ponujeno kandidaturo za državni zbor, si štejem v dolžnost in čast, da se iskreno zahvalim za veliko zaupanje, ki mi ga je zbor izkazal.

V letu 1921. sem prevzel poslansko mesto v tako kritični dobi, kakršne morebiti še ni dočkal slovenski rod v vseh 13. stoletjih, odkar prebiva na lepi goriški zemlji.

Narod je bil nekaj let prej preganjan z rodne grude, gnali so ga iz dežele v deželo, od taborišča v taborišče; žene, starci in otroci so po barakah gladovali in hirali, dočim so moški nedopovedljivo trpeli v jarkih.

Ko se je svetovni vihar polegel in se je narod vrnil v svojo domovino ter se je preštel, je z žalostjo zapazil, da so bili njegovi najboljši sinovi poginili na bojiščih; mesto svojega doma in svojega premoženja so vračajoči se begunci našli le ruševine, vničeno polje, pokončano imetje. Reveži vseh revežev pa so bile zapuščene vdove s kopicico nedoraslih otrok.

Tak je bil položaj, ko me je ljudstvo izvolilo za poslanca.

V treh smereh je šlo moje delo. Nešteta gospodarska in upravna vprašanja so bila odprta, v tisočerihi primerih je bilo treba posredovati ter tako nuditi ljudstvu pomoč v vsakdanjih potrebah.

Drugič je bilo treba voditi stalno borbo za ohranitev naših jezikovnih in kulturnih pravic.

Tretjič je bilo treba reševati našo organizacijo, ki je bila že dobro pod vplivom kapitalističnih krogov in jo oteti, kar se je v veliki meri posrečilo.

Vi vsi ste priče, koliko energije je naša organizacija založila, da je mogla biti kos svoji nalogi. In ako bi pri nas še veljala organizacijska svoboda v smislu albertinske ustave, bi mogli danes pokazati lepe uspehe.

Lahko z mirno vestjo rečem, da nisem minute zanemaril in da sem vse svoje sile potrosil za narodno delo. Žal mi je samo to, da nisem mogel pomagati še večjemu številu vojnih oškodovancev, invalidov, vdov in sirot.

Naporno delo je moje itak že šibko zdravje še bolj zrahljalo, tako da sem svoje sile preko mere izčrpal. To, moje družinske razmere in drugi razlogi, ki sem jih navedel na zaupniškem zboru v Gorici, so me dovedli do tega, da sem proti želji volivcev odklonil kandidaturo. Če bi bil izvoljen, bi se ne mogel več vreči s tisto vztrajnostjo na delo, ki ga volivci od poslanca upravičeno pričakujejo.

Započeto delo pa ne sme prenehati. In tudi ne bo. Zakaj v kandidatski listi stojé imena mojih prijateljev in somišljenikov: Besednjak, Bitežnik, Brajša, ki so me v triletni zakonodajni dobi požrtvovalno podpirali in katerim bom tudi jaz zvest v vsakršni podpori.

Besednjak, Bitežnik, Brajša so bili vzgajeni v šoli trde borbe z življenjem. Ker so vseskoz socialnega mišljenja in čustvovanja ter se niso v nobenem oziru odtujili svojemu ljudstvu in njegovim izročilom bodo mogli kar najbolj izdatno zastopati njegove koristi.

Volilci! Zahvaljujem se Vam pristrčno za izkazano zaupanje ter Vas pozdravljam s toplim pozivom, da greste disciplinirano v borbo za skupno narodno listo.

Bog živi!

Gorica, 8. marca 1924.

Goriška straža, 10. marca 1924

VIRGILIJ ŠČEK.

—o—

VATIKAN IN LITOVCI

Papež Janez Pavel II. je v Vatikanu sprejel kakih tisoč Litovcev, ki živijo v izseljeništvu po raznih evropskih in izvenevropskih državah. V nagovoru je sveti oče litovske vernike pozval, naj ostanejo zvesti lastni Cerkvi in veri svojih prednikov, ki so znali ohraniti to vero tudi za ceno največjih žrtev.

V lanskem aprilu so sovjetske oblasti dovolile štirim litovskim škofom, da so opravili obisk »ad limina« pri papežu. To se je zgodilo prvič po 45 letih. Tedaj je 73-letni litovski škof msgr. Povilonis izrazil željo, da bi papež Janez Pavel II. mogel letos obiskati Litvo, ko se obhaja 500-letnica smrti njenega zavetnika svetega Kazimirja. To pa se ni moglo uresničiti. Sveta stolica še vedno ni priznala priključitve Litve Sovjetski zvezi, čeprav je od sovjetske vojaške zasedbe te baltiške države že poteklo nad 40 let.

odmevi - odmevi - odmevi - odmevi - odmevi

Slovenci v Italiji in politični pluralizem

VI.

Dejstvo, da živimo v italijanski republiki, samo po sebi seveda ne more biti zadostno, da se Slovenci odpovemo svoji narodnosti. O tem je že bilo dovolj načelnega rečeno, ko smo se dotaknili vprašanja narodnih držav. Toda s tem ni že tudi povsem samoumevno, da se moramo ohraniti kot Slovenci, točneje kot slovenska narodna skupnost. Ne gre namreč za zgolj osebno narodnost, ki jo je včasih mogoče s pridom — pa čeprav na zasebni ravni — živeti kjerkoli na svetu, kot bi utegnil dokazovati primer slovenskega misijonarja na Japonskem. Vprašanje, ki se za nas postavlja, je namreč, ali je načelno mogoče za del prebivalstva Furlanije - Julijske krajine polno zaživeti v svojem slovenstvu ne samo na zasebni ravni, ampak tudi v javnem, družbenem življenju, se pravi v šolah, kulturi, prosveti, sportu, na delovnih mestih, v politiki ipd.

O »ekonomičnosti« majhnih narodnostnih skupnosti

Ne govorimo seveda toliko o dejanskem, kolikor o načelno možnem stanju. Ni namreč nobeno odkritje, da dejansko stanje ne omogoča omejene polnosti. A to naše diskusije ne zapira, temveč jo šele odpira, v kolikor utegne pač to pomeniti, da je mednarodni pluralizem pri nas v večji ali manjši meri še neuresničena zahteva.

Podobna vprašanja — čeprav ne povsem ista — je že marsikdo postavljaj in razreševal s tem, da se je loteval vprašanja smotrnosti obstoja majhnih narodov, kakršen je tudi slovenski narod v celoti. Tako se je npr. Veljko Rus spraševal pred nekaj leti o »ekonomičnosti« slovenskih nacionalnih institucij, pri čemer je ekonomičnost mišljena kot skladnost z načelom: čim manjša možna poraba energije za čim večji načrtovani učinek, točneje za čim boljše »preživetje in nadaljnji družbeni razvoj«. Njegov načelni odgovor je bil tale: »Če je narod kot skupina tako organiziran, da olajšuje vključevanje svojih članov v sodobne evropske in svetovne procese, potem je njegov obstoj zagotovljen. Ta formula je na videz paradoksalna, vendar samo na videz. Človek je namreč univerzalno bitje: kolikor bolj je izobražen, toliko bolj teži k univerzalnosti in k širjenju svojega komunikativnega prostora. Če ga narod kot posebna vrsta makrogrupe ovira v tej težnji, bo narod pustil in žrtvoval svojo nacionalno samoidentiteto univerzalnosti. Če mu bo narod omogočal univerzaliziranje njegove aktivnosti, bo poglobljajal svojo nacionalno identifikacijo iz preprostega razloga: ker ga ta bogati in ker blaži kozmopolitski vakuum brezdomovinskosti.« (Navedbe po I. Urbančiču.)

Rus poudarja torej kot temeljno značilnost »nadaljnega družbenega razvoja« proces univer-

zalizacije, ki je zanj zato tudi osnovno merilo ekonomičnosti »nacionalnih institucij« in še zlasti majhnih narodov. Kot smo bežno že omenili, je nedvomno proces povezovanja na gospodarskem, kulturnem, političnem in še drugih področjih bistvena značilnost sodobnega človeštva. Zdi pa se nam, da je poudarjanje te značilnosti enostransko, če ni poudarjen tudi istočasen proces specializacije, ki je prav tako očitna in vseh področjih človeškega delovanja — vključno na etničnem. Kako naj si drugače razlagamo nezadržno prebujanje in včasih celo umetno obujanje zatrtih narodov in sploh etničnih posebnosti predvsem na najrazvitejših področjih sveta? Kot je pred kratkim med drugimi podčrtal tudi Jože Javoršek, se danes prebujajo v zahodni Evropi npr. Furlani, Ladinci, Retoromani, Provansalci, Korzičani, Bretonci, Valežani, Škoti, Baski, Frižijci in podoben proces je mogoče zaznati tudi v Združenih državah, v Kanadi, v Sovjetski zvezi in še marsikje drugod, tudi v manj razvitem svetu. Vse to odraža očitno potrebo po otipljivi človeški istovetnosti, ki jo Rus sicer omenja, a le kot drugoten pojav. V resnici pa verjetno gre za prav tako zakonitega otroka tehnološke civilizacije, kot je sicer tudi potreba po univerzalizaciji ali po vse obsežnejšem povezovanju.

Drugače rečeno, če je res, kot pravi Ivan Urbančič in pred njim še npr. Mišo Jezernik, da so narodi odprti sistemi, ki se morajo prilagoditi okolju, če naj preživijo, s tem še ni rečeno, da se morajo z okoljem poistiti. Ko se neki sistem vključi v širši sistem, praviloma ne izgubi svoje specifičnosti, ampak jo šele v resnici pridobi.

n j

(Bo še.)

Prejeli smo

Slovenska skupnost za omikano in enakopravno sožitje

Že dalj časa od tega smo Slovenci začeli ugotavljati, da se je splošni odnos večinskih krogov do nas in naše problematike spremenil na slabše. To je pokazala že lanska volilna kampanja, toda na žalost se je omenjeno nerazpoloženje obdržalo tudi v povolilnem obdobju, in kar je najbolj zaskrbljujoče, se je preneslo tudi v nekatere demokratične politične sile, ki so ga ob več priložnostih tudi dovolj očitno pokazale, pa čeprav so formalno ostajale pri ponavljanju splošnih dosedanjih stališč o omikanem sožitju in potrebi po zaščiti manjšine.

Takšno poslabšano ozračje je bilo pristožno že pri oblikovanju programa manjšinskih odborov na tržaški občini in pokrajini in v Krajevni zdravstveni enoti. Odraz poslabšanih razmer je bila na primer izločitev slovenskega člana iz pokrajinskega nadzornega odbora nad krajevnimi upravami in neposluh za imenovanje slovenskega strokovnjaka v upravni odbor Področja za znanstvene raziskave na Krasu. Zato je bila upravičena bojazen, da se bo takšno

vzdušje zaostrilo ob oblikovanju novih večin, ko je bila javno izrečena zahteva, da je treba Slovensko skupnost izločiti iz novih odborov. Predstavniki slednje so na zadnjih pogajanjih postavili temeljne programske zahteve zlasti glede vprašanj, ki zadevajo slovensko prebivalstvo. Ostali partnerji niso do teh predlogov imeli bistvenih pripomb ter so jih v glavnem sprejeli.

Do zaskrbljivega poskusa omejevanja programskih načel glede zakonske zaščite slovenske manjšine pa je prišlo na zadnjem srečanju, na katerem je posebna delovna skupina predložila poenoten programski dokument, izdelan na osnovi raznih prvotnih osnutkov in naknadnih dopolnil. Omenjeni dokument namreč pogojuje pravice, ki naj jih vsebuje zakon o zaščiti slovenske manjšine, s številčnostjo njenih pripadnikov, kar praktično pomeni preštevanje. Proti takšni omejevalni formulaciji se je odločno postavila Slovenska skupnost in jo je podprl predstavnik PSI in delno tudi prestavnik PSDI.

Predstavnik SSk si je pridržal pravico, da na prihodnjem srečanju predloži novo formulacijo te točke v programu. To v upanju, da bodo tiste stranke, ki se sklicujejo na demokratično odprtost in evropsko zavezo, res izpričale ta svoja načela in priznale slovenski manjšini zaščito v duhu republiške ustave brez vsakršnih pogojevanj in omejitev.

—o—

PANJE JE TREBA PRIJAVITI!

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu obvešča čebelarje, da je treba po deželnem zakonu šte. 17 iz leta 1982 prijaviti pristojnim uradom panje, in sicer do 31. marca

Prijave se izpolnijo na posebnih obrazcih, ki jih čebelarji lahko dvignejo v uradih Kmetijskega nadzorništva v Trstu, ul. Milano 19. Čebelarje hkrati opozarjamo, da ne bodo imeli pravice do deželnih prispevkov, če ne bodo prijavili panjev.

ŠKOF BELLOMI NA KONTOVELU

Tržaški škof msgr. Bellomi je začel v nedeljo, 18. t.m., dušnopastirski obisk v župniji svetega Hieronima na Kontovelu. Malo pred deseto uro so ga sprejeli domači skavti in skavtinje z dobrodošlico in šopkom rož, nakar ga je domači župnik, Albin Grmek pospremil do oltarja. Škof Bellomi, ki je somaševal z župnikom, je v pridigi nagovoril številne vaščane, katerim je obrazložil pomen pastoralnega obiska. Ob koncu se je obrnil na mlade in jih optimistično pozval k pogumu in k prizadevanju za resnične vrednote. Škof Bellomi se je tudi po maši zadržal v razgovoru s kontovelski-

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO v Trstu, ul. Machiavelli 22/II, sporoča, da bo odslej urad odprt za občinstvo vsako sredo od 16. ure do 18.30. Za vsako potrebno informacijo ali pomoč se lahko obrnete na naše društvo med navedenimi urami bodisi osebno ali po telefonu na našo številko 65612.

mi farani. Popoldne je bil na Kontovelu križev pot, nato pa v župnijski dvorani srečanje z župnijskim občestvom.

V ponedeljek popoldne je bila maša za vse rajne, nato srečanje s skavtskimi skupinami. Zvečer je msgr. Bellomi obiskal športno društvo Kontovel.

KONČNO SO ODPRLI NOVO BOLNIŠNICO

Za novo tržaško bolnišnico na Katinari je bil 19. marec zgodovinski dan. 18 let po začetku gradbenih del so preselili iz glavne bolnice prve paciente na Katinaro. Prvi dan so prepeljali 16 bolnikov iz stare bolnišnice v mestu, naslednje dni pa se je selitev nadaljevala, tako da je postopno živela celotna velika zgradba na Katinari. Pozneje bi se morala začeti preosnova stare bolnišnice.

Deželni odbornik za zdravstvo Renzulli je izrazil zadovoljstvo zaradi odprtja katinarske bolnišnice. O njegovem načrtu za preustroj omrežja bolnišnic na deželni ozemlju pa se polemike niso polegale.

Zadovoljivi uspehi na 3. ricmanjskem tednu

Z nastopom domačega mešanega pevskega zbora Slavec, učencev osnovne šole Mara Samsa od Domja in šole Ivan Trinko iz Ricmanj ter gojencev Glasbene šole se je v ponedeljek, 19. t.m., končal 3. ricmanjski teden, to je niz prireditev, ki sodijo v sklop proslav ob 90-letnici ustanovitve domačega kulturnega društva »Slavec«.

Teden, ki je od organizatorjev zahteval veliko truda in požrtvovalnosti ter dela, se je začel z otvoritvijo razstave del akademškega kiparja Janeza Pirnata in se nato nadaljeval z vrsto večerov, ki so bili kar dobro obiskani, tako da je obračun tedna odločno pozitiven.

Tajnik društva Boris Kuret je izjavil, da je v dvorano privabila še največ ljudi skupina Veter iz Maribora, s pevcem Otom Pestnerjem in pevko Meto Malus, kar pomeni, da si ljudje želijo predvsem takih prireditev, čeprav je treba priznati, da je tudi dramski nastop vzbudil zanimanje ob-

V nedeljo, 25. marca, bo v Kulturnem domu v Trstu revija otroških in mladinskih zborov

PESEM MLADIH

ki jo prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov s Tržaškega.

činstva. Teden je hkrati potrdil, da ima zborovsko petje med našimi ljudmi še vedno veliko ljubiteljev.

Osrednja proslava 90-letnice Kulturnega društva »Slavec« bo na začetku maja.

Razprava o manjšinski zaščiti

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu je bila v ponedeljek, 19. t.m., okrogla miza o sedanjem političnem položaju v naših krajih in o vprašanju globalne zaščite Slovencev. Govorila sta predsednica Sveta slovenskih organizacij Marija Ferleč in občinski odbornik Slovenske skupnosti v Trstu prof. Aleš Lokar. Med diskusijo je prišla na dan ugotovitev, da se številne politične sile v Trstu v zadnjem obdobju odmikajo od podpore upravičenim zahtevam slovenske narodnostne skupnosti.

O manjšinskih vprašanjih so v nedeljo razpravljali tudi v Vidmu, kjer je bila okrogla miza o osnutku, ki zadeva minimalne pravice vseh manjšin v Italiji in za katerega je poročevalec v poslanski zbornici socialist Fortuna. Na zasedanju sta na-

stopila tudi beneška Slovenca profesorja Petričič in Černo, ki sta poudarila, da mora globalna zaščita veljati za vse Slovence v Furlaniji - Julijski krajini.

—o—

PRAZNIK STARŠEV V BAZOVICI

V kinodvorani v Bazovici je bil v nedeljo, 18. t.m., Praznik staršev, ki ga je priredila župnijska skupnost. V znamenje hvaležnosti je najprej zapel otroški zbor Slomšek. Nato so otroci deklamirali. Skupina skavtov od Svetega Ivana in iz Rojana je uprizorila nekaj veselih prizorov, nakar so openski skavti v diapozitivih prikazali enega izmed poletnih taborov tržaških skavtov, in sicer tistega, ki je bil na Dolenjskem pri Šentjerneju.

POKRAJINSKI NADZORNI ODBOR V TRSTU BREZ SLOVENCA

Deželni odbornik za krajevne ustanove je v torek, 20. t.m., umestil v Trstu novi pokrajinski nadzorni odbor nad krajevnimi upravami. Dosedanji nadzorni odbor je imel zadnje zasedanje dan prej. V novem odboru je dosedanjski predsednik, socialistični Del Tutta nadomestil socialni demokrat dr. Giovanni Bego. Tudi v sestavi odbora je prišlo do korenitih sprememb, saj je od učinkovitih članov bil potrjen samo eden. V tej sestavi ni predstavnikov slovenske narodne manjšine, saj Slovenski skupnosti ni uspelo, da bi potrdila svojega predstavnika.

Odsotnost Slovenca v tem pomembnem odboru, ki ima nadzorstvo tudi nad sklepi in s tem nad delovanjem občinskih uprav v Dolini, Zgoniku, Nabrežini in na Repentabu, konzorcija Kraškega vodovoda itd., dejansko pomeni nazadovanje od pred mnogimi leti izbojevanih pozicij, v skladu s stališčem, da mora v vseh pomembnih javnih organih biti tudi pripadnik slovenske narodne skupnosti. V dosedanji sestavi pokrajinskega nadzornega odbora je bil Slovenec mladi časnikar Ivo Jevnikar.

Nesmiselni zaključki glede blaginje

Statistiko vsedravnega študijskega središča za družbene investicije ali CENSIS bi skoraj lahko vključili med letošnje pustne novice. Statistika trdi, da ima tržaška pokrajina največjo blaginjo med 95. italijanskimi pokrajinami. Za njo sta Bologna in Ravenna. Gorica je na 10. mestu, Videm na 21. ter Pordenon na 31.

Nesmiselni zaključek izhaja iz dejstva, da so raziskovalci vzeli v poštev samo 29 dejavnikov, ki gredo od bančnih vlog, potrošnje bencina, telefonskih priključkov, barvnih televizijskih sprejemnikov pa do števila prodanih gledaliških vstopnic, prodanih časopisov in vzrokov smrti. Tržaška pokrajina prednjači tako po potrošnji električne energije kot po telefonskih povezavah in po prodanih barvnih televizijskih sprejemnikih. Na prvem mestu je tudi po prodanih vstopnicah za gledališke predstave in prodanih političnih tednikih. Prav tako pozitiven element je tudi podatek o smrtnih primerih pri novorojenčkih, saj se Trst v tem primeru lahko pohvali z najnižjo umrljivostjo, pač pa je na prvem po številu smrti zaradi raka. To je povezano s starostjo prebivalstva.

Raziskovalci niso upoštevali temeljnega dejstva, zaradi katerega je Trst v resnici na prvem mestu v Italiji. Gre za brezposelnost. Stopnja brezposelnosti se je v Trstu povečala v letih 1979-1983 kar za okrog 96 odstotkov, kar je visoko nad državnim povprečjem. Koristno bi tudi bilo, če bi CENSIS raziskal gospodarsko krizo na Tržaškem, med drugim položaj v velikih podjetjih z državno soudeležbo, kot so Italcantieri, železarna Terni, Tovarna Veliki Motorji, Tržaški Arzenal - Sveti Marko ter Tržaški Lloyd.

AVTOPREVOZNIKI SO ZBOROVALI

Kakšno je trenutno stanje avtoprevoznika na Tržaškem, bolj dramatično kot humoristično kaže izraz »jetnišnica Alcatraz«, s katerim so avtoprevozniki krstili tovorno postajališče pri Fernetičih. Pravi, da morajo tovornjaki na tamkajšnji zaprti stezi čakati tudi do šest ur, medtem ko je boljši položaj ne daleč od tod, na primer na Pesku in v Gorici.

Zaradi vrenja med avtoprevozniki, ki je bilo tudi reakcija na belo stavko carinikov, je prišlo pred nedavnim do znane blokade italijanskih meja. Na Tržaškem avtoprevozniki pravijo, da bodo prisiljeni na nove akcije, če se položaj ne bo izboljšal. O tem so v soboto, 17. t.m., razpravljali na zborovanju, katero so imeli pri Trgovinski zbornici v Trstu.

V avtoprevozništvu je v Furlaniji-Juljski krajini zaposlenih 21 tisoč ljudi, od česar je štiri tisoč samostojnih obrtnikov, in sicer 900 v Trstu, 1.800 v Vidmu, 700 v Pordenonu ter 500 ali 600 v Gorici. Trst je obmejno mesto — poudarjajo avtoprevozniki — ter so mednarodni prevozi v korist celotnega tržaškega gospodarstva.

Sobotno zborovanje so organizirale tri strokovne organizacije, med njimi Slovensko deželno gospodarsko združenje. Te organizacije so povabile na debato glavne sogovornike, da bi skupaj rešili probleme, to je zlasti carino, finančne straže ter upravi tržaškega pristanišča in tovornega postajališča pri Fernetičih. Vsem sogovornikom so poslale dokument, v katerem razlagajo pritožbe avtoprevoznikov ter nakazujejo rešitve. Navzoči so izrekli obžalovanje, ker se večina sogovornikov ni javila, razen finančnih straž, za katere je prispel njihov podpoveljnik polkovnik Donato.

Njegova navzočnost in govor sta bila cenjena. Pojasnil je, kako se morajo finančne straže v tem trenutku boriti zlasti proti kriminalu z mamili. Priznal je, da bi bilo treba nadzorstvo in prehode na meji pospešiti,

ti, za kar pa je treba predvsem spremeniti zakone ter razširiti elektronske sisteme. Za to pa sta pristojna vlada in parlament.

Dokument avtoprevoznikov ter diskusanti, ki so posegli v razpravo, postavljajo zlasti naslednje zahteve: spoštovanje tarif, boljšo organizacijo pristanišča, kjer je tudi treba čakati dolge ure, hitrejšo poslovanje carine, večjo koordinacijo dela carine in finančnih straž, več sodelovanja krajevnih industrije in gradbeništva z avtoprevozniki, večje nadzorstvo nad tujimi avtoprevozniki, ki pogosto kršijo predpise, ter nove mednarodne dogovore, med drugim z Jugoslavijo, kjer podjetjem primanjkuje tuje valute za plačevanje italijanskih avtoprevoznikov.

Na zborovanju so se dogovorili za skupni nastop avtoprevoznikov ter sindikalnih

dalje na 7. strani ■

—O—

Svetoletno romanje v Oglej

Nad tisoč slovenskih vernikov goriške nadškofije se je v nedeljo, 18. t.m., popoldne zbralo v Ogleju, kamor so poromali kot svetoletni romarji.

Manjša skupina je pripešala v Oglej iz Gorice, od koder je s Travnika odpotovala sedem ur pred slovesnostjo.

Sama pobožnost je obsegala procesijo in spokorno bogoslužje, ob 17.30 pa sv. mašo. Spokorno bogoslužje je vodil škofov vikar za Slovence dr. Oskar Simčič. V slovenščini je prisotnim, med katerimi so bili goriški skavti in skavtinje v krojih, spregovoril tudi nadškof Bommarco, ki je poudaril predvsem misel o sožitju treh narodov v nadškofiji.

Msgr. Bommarco je skupno s kakimi 15 slovenskimi duhovniki tudi somaševal. Pridigo je posvetil misli o vstajenju.

Comelli odprl 23. sejem Alpe-Jadran v Ljubljani

Predsednik deželnega odbora Furlanije - Julijske krajine Comelli je v ponedeljek, 19. t.m., v Ljubljani uradno odprl 23. sejem Alpe-Jadran, na katerem sodeluje 540 razstavljalcev, od tega 360 iz Jugoslavije. Comelli je kot začasni predsednik delovne skupnosti Alpe-Jadran poudaril mednarodno prisotnost na tem sejmu, ki ga že od začetka preveva tisti duh, iz katerega se je kasneje rodila medregionalna skupnost.

Gre za sodelovanje med sosednimi območji in prebivalci, ki sicer sodijo v različne države, a želijo vedno bolj razvijati medsebojno prijateljstvo. V nadaljevanju svojega govora se je Comelli dotaknil tudi znanih jugoslovanskih omejitev in poudaril, da današnja slovesnost poteka v obdobju, ki nikakor ni ugodno za mednarodno gospodarstvo. Gospodarske težave in monetarne stiske so karakteristika današnjih dni, s katero se morajo ubadati vse države, čeprav ne v enaki meri. Omejitve-

ni ukrepi, ki jih je morala sprejeti beograjska vlada zaradi zaščite svojega gospodarstva, so negativno delovali na gosto mrežo obmejne izmenjave, ki je bila značilna za odnose med Furlanijo-Juljsko krajino in socialističnima republikama Slovenijo in Hrvaško. Razumemo nagibe, je dodal Comelli, ki vodijo odgovorne oblasti, da ukrepa v skladu s težkim notranjim stanjem. Dobro vemo, da mora interes države vedno težiti za dobrobit državljanov, istočasno pa želimo, da bi vsak ukrep upošteval interese in potrebe obmejnega prebivalstva. Gre za željo in upanje: za ponovno vzpostavitev plodnega sodelovanja, ki je bistvo razvoja odnosov med obema državama. Želimo, da bi se avtonomni računi, ki so se izkazali kot instrumenti spodbude za medsebojno izmenjavo, še nadaljevali in v polni meri opravljali svojo vlogo.

Še pred Comelijem je goste iz tujine pozdravil direktor Gospodarskega razstavišča v Ljubljani Florjan Regovec.

TAJINSTVENI SREDNJI VEK

O srednjem veku se navadno govori in piše, da je to mračna doba človeške zgodovine, čas, ko je kulturno življenje hiral, ko je umetnost, v primerjavi s čudovito antično klasiko, padla pod ničlo, ko je vse na splošno nazadovalo. Srednji vek je postal simbol mračne dobe, ki mori in utesnjuje človeka v vsakem smislu. To je zelo nesmiselna trditev, ki je nastala z renesanso

tehnično izredno dobro izdelanih slikanic in ne nazadnje filmov (glej napr. film »Exalibur«, po znanem meču legendarnega kralja Artuja).

Iz tega obdobja so se razni pisatelji, kot npr. Twain, tudi norčevali, ali ga šaljivo obdelovali. Ne glede na to pa vsekakor drži, da je srednji vek pridobil na ugledu in da postaja vedno zanimivejše področje študija in proučevanja tudi za zgodovinarje, glasbenike in umetnostne kritike.

Značilno je npr. da Dantejevo »Božansko komedijo« znova proučujejo. V njej je dejansko zajeta kultura srednjega veka. Dantejev svet je izredno nasičen s kulturo svojega časa, njegova Komedija je polna simbolike, filozofije, a tudi znanosti, seveda še vedno aristotelsko zasnovane, a obenem vedno pripravljene na iskanje novih poti. Tako je v 12. stoletju neki Bernard iz mesta Chartres, kjer je bila v tistem času precej znana filozofska šola, rekel: »Pritlikavci smo, ki čepimo na ramenih velikanov, (mislil je na antične filozofe), toda to je zaključil, nam dovoljuje, da vidimo dlje od njih.« Srednji vek je torej poznal kritični odnos, medtem ko je, npr. italijanski 'rinascimento' slepo verjel v neprekosljivost antičnih primerov.

Osebnost nas srednjeveška umetnost preseneča predvsem zaradi izredno bogate in domiselne simbolike, ki so jo uporabljali tako v likovni umetnosti kot v literaturi, da ne govorimo o glasbi, ki se je prav v srednjem veku začela razvijati v bogatejšo izrazno sredstvo. Glasbi je srednjeveški človek posvečal veliko časa in ustvarjalnih sil. Preseneča pa predvsem smisel za sveto, ki preveča življenje v vseh njegovih oblikah, ta smisel za sveto pa se seveda najprej izraža v umetnosti.

O tem prepovedu zanimanja za srednji vek pričajo številne knjige, ki so izšle v zadnjih časih. Na Slovenskem je v zadnjih letih izšlo nekaj zanimivih študij, kot so npr. nekatere razprave, ki jih objavljata knjigi Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev, ki jo je pred nekaj leti izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti, ali zbrani eseji Milka Kosa in še nekateri priložnostni članki, seminarji itd.

Enak pojav opažamo tudi v italijanskem kulturnem prostoru. Založba Laterca npr. pripravlja v letošnjem prvem trimesečju izdajo kar 35 knjig, ki so tako ali drugače povezane s srednjim vekom. V glavnem gre za prevode francoskih zgodovinarjev, a tudi za dela italijanskih strokovnjakov.

Za srednji vek se končno začnejo zanimati tudi pri nas. Profesor Pavle Merku je s svojimi jezikovnimi raziskavami v tržaškem državnem arhivu odkril zanimive zgodovinske dokumente, ki bistveno pripomorejo k boljšemu razumevanju preteklosti naših krajev. Oba letošnja koledarja, Koledar GMD in Jadranski koledar, prinašata razprave, ki obravnavajo vprašanja srednjeveške zgodovine itd.

Zanimanje za srednji vek pri nas pa bo moralo pojasniti veliko doslej temnih točk slovenske preteklosti, ki so jih zgodovinarji velikokrat razlagali in tolmačili brez pravega poznanja virov in iskanja novih dokumentov.

—O—

SZ IN OLIMPIADA

»Pristojne ameriške oblasti niso izdale vstopnega vizuma Olegu Jermiškinu iz razlogov državne varnosti«. Tako je izjavil časnikarjem glasnik ameriškega zunanjega ministrstva John Hughes v zvezi s primerom že omenjenega sovjetskega funkcionarja, ki bi moral 8. t.m. dopotovati v Los Angeles in sodelovati pri pripravah za nastop sovjetskih atletov na bližnjih olimpijskih igrah. Uslužbenec ameriškega zunanjega ministrstva, ki pa želi ohraniti anonimnost, je pristavil, da je Oleg Jermiškin visok funkcionar sovjetske obveščevalne službe KGB in bivši prvi tajnik v sovjetskem veleposlaništvu v Washingtonu.

John Hughes je še dejal, da so Združene države voljne sprejeti na lastnih tleh vsakogar, kdor prihaja na ameriška tla zaradi olimpiade. Oleg Jermiškin je vložil prošnjo za vstopni vizum 10. februarja, v ameriških krogih pa kljub vsemu grajajo dejstvo, da so pristojne oblasti šele zdaj posredovale prosilcu svoj sklep. Sovjetska zveza še ni uradno sporočila, da se bodo njeni atleti udeležili olimpijskih iger, ki bodo v Los Angelesu od 28. julija do 12. avgusta.

KOLENDAR DRAMSKEGA SPOREDA RADIA TRST A ZA MESEC MAREC

V soboto, 24. marca ob 18. uri: »PORTRITI NAŠIH IGRALCEV - STOJAN COLJA«. Po portretih Staneta Raztresena, Štefke Drolčeve in Mire Sarđočeve bosta to pot tekli beseda in misel v interpretaciji in pripovedi najmlajšega predstavnika naše poklicne igralske generacije - Stojana Colje. Radijska realizacija Nataša Sosič. Produkcija »Radio Trst A«.

V torek, 27. marca ob 18. uri: odpustni grehi. Francois Rabelais »NEKAJ JUNAŠKIH DEJANJ DOBREGA PANTAGRUELA IN NJEGOVEGA PRIJATELJA PANURGA«. Nov »odpustni greh«, ki ga je dramaturg in urednik tega ljubezensko-erotičnega omnibusa Jože Rode povzel po fantastično satiričnem romanu najpomembnejše osebnosti francoske renesanse Francois Rabelaisu. Roman »Gargantua in Pantagruel« je namreč genialna satira na družbo, njene ustanove ter človeške npravi, zabeljen pa je še s šaljivimi in sproščenimi zgodbami in domisljami. Prevod Branko Madžarevič. Glasba Lado Jakša. Režija Jože Babič. Produkcija »Radio Trst A«.

V soboto, 31. marca ob 18. uri: komorna igra. Milan Oklopčič in Svetozar Vlajković »REGRATOVA SOLATA OB PET DO PETIH«. Zabavna monodrama v popestritev sobotnega dramskega sporeda. Skoraj 50 minut sproščujočega smeha in dobre volje... Prevod Peter Zobec. Igra Lidija Kozlovič. Režija Jože Babič. Produkcija »Radio Trst A - 1980«. Ponovitev.

RAI - Radio Trst A DOBER GLAS GRE V DEVETO VAS

Z namenom, da bi odkrili nove in ovrednotili že znane kantavtorje in vokalno-instrumentalne skupine, razpisuje Radio Trst A v sodelovanju s slovenskimi kulturnimi organizacijami natečaj, ki se ga lahko udeležijo amaterji Furlanije - Julijske krajine. Natečaj obsega tri kategorije:

- kantavtorje
- vokalno-instrumentalne skupine lahke glasbe
- vokalno-instrumentalne skupine narodnozabavne glasbe.

Pesmi in nastopajoče bo ocenjevala strokovna komisija. Preferenčni glas bodo kandidati prejeli tudi od poslušavcev v Avditoriju deželnega sedeža RAI in od tistih, ki bodo oddajo poslušali doma.

Zainteresirani kandidati lahko dvignejo kopije pravilnika na deželnem sedežu RAI v Trstu, na Zvezi slovenskih kulturnih društev in v Katoliški knjigarni v Gorici, v društvu »I. Trinko« v Čedadu; po želji lahko pošljemo pravilnik po pošti, prošnjo pa pošljite na naslov: Radio Trst A - ul. F. Severo, 7 - 34100 — s pripisom »Dober glas gre v deveto vas«.

in se utrdila v dobi razsvetljenstva. Zgodovinarji pa so to tezo še dolgo ponavljali.

Sele v zadnjih letih začenja naraščati zanimanje za proučevanje tega, pravzaprav izredno zanimivega in premalo poznane in zato cenjenega veka. To opazimo tudi pri sodobnem ljudskem romantičnem gledanju na srednji vek z njegovimi Ivanhoji, Robin Hoodi, Križarji itd., ali pri neoromantičnih obdelavah tega obdobja, kot so npr. televizijske nadaljevanke, serije sicer

Ob 80-letnici rojstva Srečka Kosovela

Ob 80-letnici rojstva pesnika Srečka Kosovela je bila v soboto, 17. t.m., v njegovem rojstnem kraju Sežani lepa spominska proslava. Udeležilo se je je lepo število domačinov in uglednih kulturnih ustvarjalcev ter ljubiteljev slovenske književnosti. Prišle so tudi Srečkovi sestri Tončka in Karmela, žena in hči Srečkovega brata Staneta.

Na akademiji je pozdravne besede spregovoril predsednik sežanske občinske skupščine Tihomir Kovačič, slavnostni govornik pa je bil akademik dr. Bratko Kreft. Sodeloval je moški pevski zbor Srečko Kosovel iz Ajdovščine, ki ga vodi Klavdij Koloini.

Dr. Bratko Kreft je med drugim naglasil, da sodi Srečko Kosovel po svojem vr-

hunske delu med obema svetovnima vojnama med največje pesnike svoje generacije, in sicer ne samo v okviru slovenske in jugoslovanske književnosti, temveč tudi v okviru »progresivne revolucionarne lirike pri vseh evropskih narodih«. Proslava 80-letnice njegovega rojstva v rojstnem kraju Sežani je ponovno pokazala — je še dejal govornik — da je Srečko Kosovel z vsem svojim delom in žal prekratim življenjem tesno povezan s slovenskim narodom in s človekom sploh.

Pred sklepom akademije so podelili pet priznanj Srečka Kosovela in tri nagrade mladim kulturnim ustvarjalcem iz sežanske občine.

Naj vinograd obdelujemo ali ne?

Vsak lepi dan, ki nam ga prinese ta muhavi čas, vidimo naše ljudi, kako pridno delajo v vinogradu in na polju. Trhle kole je treba zamenjati, žice potegniti, mladike pozvezati itd. Vinograd je treba pripraviti za novo letino. Kmalu pa se bo v njem začelo tudi drugo, običajno delo: prekopavanje, rahljanje zemlje, pletje, čiščenje mladik, vršičkanje, škropljenje itd.

Pred kratkim smo imeli priložnost poslušati daljšo oddajo po italijanskem radiu, v kateri so predstavili nov sistem dela v vinogradih. Gre pravzaprav za neob-

delovanje vinograda. Površino bi torej zamenjali v smislu tradicionalnega dela v vinogradih. Seveda plant in brajd ne bi popolnoma zapustili. Proti koncu zime, prav v tem času torej, bi vinogradno površino poškropili s herbicidom, ki nam bi prihranil veliko poznejšega dela v času, ko ima kmet veliko skrbi z drugimi pridelki. Na ta način bi kmetovalci precej prihranili. Prihranek moramo ocenjevati predvsem glede na delovne ure, ki bi jih lahko izkoristili v druge namene. Prihranek pa je treba oceniti tudi s stališča uporabe strojev, traktorjev in škroplilcev, uporabe goriva itd. Poleg tega je zemljišče, ki ni večkrat letno preorano in zrahljano, lažje prevozno in vsa strojna dela v vinogradih so zato olajšana.

Glede gnojenja, pravijo strokovnjaki, bi jeseni, po trgatvi, lahko vinograd dobro pognojili in preorali, čez leto pa bi proti plevelu uporabljali samo herbicide, glede pomožnega gnojenja, pa bi kvečjemu lahko uporabljali t.i. gnojenje s škropljenjem. Po mnenju strokovnjakov, ki so to tehniko neobdelovanja preizkusili na posebnih zemljiščih, v raznih vinorodnih predelih Italije, bi srednji prihranek, glede na stroške vsega leta znašal približno 25 odstotkov. To pa vsekakor ni malo.

Zanimivo bi bilo vedeti, kaj o tej novosti obdelovanja vinogradov mislijo naši kmetje. Mogoče bi veljalo poskusiti, sprašujemo pa se, kako bi se ta način obdelovanja vinograda izkazal v sušnih obdobjih, ko nezrahljana zemlja tudi globoko popoka, kar seveda močno poveča izhlapevanje.

»ZELENI« IN EVROPSKE VOLITVE

Stranka zahodnonemških »zelenih« je imela pred dnevi izreden kongres v mestu Karlsruhe, da bi sklepala o svojem nastopu na evropskih volitvah, ki bodo 17. junija. V programu so poudarili svoja ekološka, pacifistična in socialno-radikalna stališča. Veliko polemik je povzročil sklep, da bodo v evropskem parlamentu zahtevali uvedbo 35-urnega delovnega tedna v vseh državah Skupnosti in z isto plačo za nižja in srednja nizka delovna mesta. Proti centralizmu bodo zahtevali upoštevanje krajevnih značilnosti posameznih predelov Evrope. Med glavnimi kandidati je tudi časnikar iz Zahodnega Berlina, ki je bil prejšnji teden pogojno obsojen na dve leti in pol zapora zaradi povečevanja zločina in skrajnolevičarske prevratniške propagande.

—O—

ZBOROVALI SO AVTOPREVOZNIKI

■ nadaljevanje s 5. strani

zvez CGIL, CISL in UIL pri pristojnih oblasteh ter pri sogovornikih prevoznikov, da se uredijo odprta vprašanja, katerih rešitve ni več mogoče odlašati. Skupne rešitve naj bi koristile vsemu tržaškemu gospodarstvu.

Pozdravljena sta bila zlasti predlog, da bi v Trstu ustanovili intermodalno tranzitno središče, povezano s trajekti, ter predlog za ureditev terena za prevozništvu na področju Silosa pri glavni železniški postaji. Intermodalno središče je omenil celo minister Signorile, kar bi moralo pomeniti vsaj odpiranje špranje v avtoprevozniskem Alcatrazu.

E. V.

S TRŽAŠKEGA

OBČNI ZBOR KMEČKE ZVEZE S TRŽAŠKEGA

V nedeljo, 25. marca, bo ob 9. uri v Prosvetnem domu na Opčinah redni letni občni zbor Kmečke zveze. Dnevni red predvideva poročili predsednika Alfonza Guština in tajnika Edija Bukavca ter poročilo nadzornega odbora. Po razpravi in pozdravih, ki jih bodo posredovali udeležencem predstavnikih raznih organizacij in ustanov, bodo izvolili člane novega glavnega in nadzornega odbora.

Kot je razvidno z uradnega vabila na občni zbor, bo ta letos potekal pod geslom: »Za novo kmetijstvo v novi družbi«.

DAROVİ IN PRISPEVKI

V spomin na Franca Jeza daruje Marta Požar 20.000 lir v tiskovni sklad Novega lista.

V isti namen daruje 20.000 lir Darko Cerkovnik.

Stanko Vuk Dve podobi iz Istre

Kot je znano, je ta mesec poteklo 40 let, odkar je bil na svojem stanovanju v Trstu skupaj s svojo ženo Danico umorjen primorski književnik dr. Stanko Vuk, rojen leta 1912 v Mirnu pri Gorici. Njegovo literarno delo je širši javnosti postalo znano zlasti po letu 1959, ko je v Kopru pri založbi Lipa izšlo zbrano delo v knjigi z naslovom »Zemlja na zahodu«. Ob letošnji 40-letnici smrti so se Stanka Vuka in njegove žene spomnili različni slovenski listi oz. časopisi, najbolj pomembna pa je vest, da bo ob koncu leta Založništvo tržaškega tiska izdalo večji izbor pisem, ki jih je iz zapora pisal ženi. Pisma bodo objavljena v italijanskem izvirniku in slovenskem prevodu, ki ga pripravljata Vida Matičetova, spremno študijo in opombe pa bo napisal Milko Matičetov.

Naš list se je odločil, da ob tej obletnici v obliki podlistka objavi dva Vukova istrska motiva, »Kubed in njegovi ljudje« in »Uporni Krkavci«. Ob tej priložnosti se nam je zdelo primerno, da opozorimo na dejstvo, da je prav v Kubedu precej časa služboval kot župnik Vukov sorodnik Ivan Budin, bratranec njegovega očeta Antona Vuka. Duhovnik Budin je ob Stankovi smrti njegovim domačim v Miren odposlal naslednje občuteno pismo:

Kubed, dne 17/III/1944

Vest o smrti dragega Stankota me je globoko pretresla. Sprejmite moje sožalje. Spominjati se ga hočem [pri] sv. daritvi dan za dnem. Saj mi

je v živem spominu najino srečanje doma pred kratkim, njegova dobra volja mi je še živo pred očmi. Spominjam se, kaj smo se pogovarjali s Tabo v Gorici in z drugimi znanci, v knjigarni, kako danes naše življenje nima nobene vrednosti. Gotovo je bil z Bogom združen po milosti božji, saj se je tako idejno izčistil in tudi v volji je bil nagnjen k dobroti, plemenitosti in h prave-mu krščanstvu. Njegov duh je v večnem miru, razen kolikor ga zadržujejo do povečanja razne prostovoljne zadolžitve pred Bogom. A gotovo je, da nazaj se ne bi vrnil, četudi bi mu Stvarnik ponudil kraljevsko krono ali tudi Rooseveltovo stališče. Ne, nazaj med nas ne. Obujeni Lazar je znal povedati kaka strahotna kazen je, biti zopet oživiljen k temu zemeljskemu življenju. On je (po Papiniju) rekel: Življenje ni dar, ni nagrada, ampak kazen, breme. To danes vsi pojmujejo. Vendar moramo to breme nositi in ga ceniti in čuvati ter z njim doseči krono večnega povečanja. Sprejmite iskrene pozdrave

vsa družina: vaš velevdani Ivan Budin

Pismo objavljamo kot izvirno pričevanje iz tistih strašnih dni, Stanka Vuka pa se hočemo hkrati spomniti s ponatisom že omenjenih novel, katerih nastanek je vzpodbudila istrska pokrajina. Naslov »Dve podobi iz Istre« je podlistku dalo uredništvo.

Uredništvo

Kubed in njegovi ljudje

Kubed je svojevrstna, starinska beneška trdnjava v severni Istri na tisti krpi revne istrske zemlje, kjer še prebivajo Slovenci. Zgodovinskih podatkov je malo. Celo od kod to ime prihaja, ni jasno. Stari možanci, trdi in žilavi kot njihove trte, pravijo: »Za Martinjne pojdem v Čubed.« Čuba pa pravijo svojim preprostim hišam, v katerih je doma zdrav rod, trd in neupogljiv kot bor na hribu.

Cerkev, nizko župnišče in obzidje s stolpi je na hribu — vse je starinsko, iz suhega kamna, preperelo in oglodano — a v brežini proti jugu ležijo kot jata sivih ptic strehe revnih istrskih hiš, med katerimi so kmečke roke spletle črno, trdo mrežo latnikov.

Na hribu stoji tabor, v njegovo zavetje so se skrile čube, od tod skoraj ime Kubed.

Ljudje imajo na sebi nekaj nesamoraslega, nekaj, kar je med vinogradnikom in solinarjem. Hrbte imajo ozke in upognjene, ko da bi vse leto kopali v vinogradu, a obraz čist, resen, ko razjeden od vetra mornika. Saj jim je treba le malo v hrib proti jugu, da vidijo morje, sivo, raztepeno morje, ki se peni kot njihovo vino v jeseni.

Življenjske razmere so tu čisto svojevrstne. Hišo držita pokonci osel in žena. Moški so nekam odrinjeni, posedajo na pomlad v vinogradu, okopavajo, se menijo preko zidčev iz suhega kamna in žvečijo tobak. Rdečkasta, ilovnata zemlja ni ravno predobra, dá, kar more — črno istrsko vino in pšenico, breg stiska nekaj srebrnkastih oljk, ki so ko

Slabe in dobre strani kuhanih živil

Nekatera živila s kuhanjem postanejo boljše in lažje prebavljiva. Ker se vlakna zmehčajo, jih lažje prežvečimo, prav tako pa s kuhanjem ohranimo živilo, ki bi se sicer pokvarilo. Po drugi strani pa kuhanje pomeni daljše izpostavljanje živila vročini, ki uniči velik del vitaminov in drugih hranilnih snovi. Zato je pomembno, da vsaj polovico obroka namenimo sveži hrani.

Škrob v žitaricah, krompirju in kostonju se s kuhanjem spremeni v želatinasto snov, sladkorji, saharoza, med in podobni karamelizirajo in nastanejo sestavine, ki so lahko škodljive. Maščobe in olja pri temperaturi 120 stopinj Celzija razpadejo v maščobne kisline in glicerol, te snovi pa v a-krolein, ki škoduje jetrom in tudi v rakaste ali kancerogene snovi. Vsaka organska snov — od kruha do maščob in mesa — ki se segreje do visoke temperature, ali če zogleni, proizvaja rakaste ali kancerogene snovi in ogljikovodike.

Posebno nevarna je hrana, ki jo pripravimo na žaru. Neposredni stik živila z ognjem, brez posode in primerne razdalje, naredi hrano težko prebavljivo, trdo, nevarno zaradi rakastih stranskih proizvodov. Beljakovine se pri 60 stopinjah strdijo, postanejo težko prebavljive, pri višji temperaturi pa se pokvari in razkrojijo.

Visoka temperatura, pri kateri pečemo ali kuhamo meso, močno zmanjša biološko in hranilno vrednost živil. Previsoka temperatura, že pri 45-70 stopinjah, uničuje za prebavo neobhodno potrebne encime, pri 60 stopinjah začne razpadati vitamin C, rudninske snovi se pri 100 stopinjah izlužijo

v vodo, v kateri se kuha zelenjava. V maščobah topljivi vitamini izginejo, z daljšim kuhanjem pa uničimo tudi dragocene bakterije. Prvi vitamini, ki s kuhanjem odpadejo, so A, B, C1 in D.

Sveži strožji fižol izgubi v dveh dneh v hladilniku več kot polovico vitaminov. Zelenjava začne izgubljati vitamine že nekaj ur, potem ko je bila obrana. Še naprej pa jih izgublja med prevozom, v trgovini in hladilniku. Ob kuhanju pa vitamini skoraj popolnoma izginejo.

Priporočljivo je kuhanje žitaric v zrnu, ker tako vitamini ostanejo. Jajcu kuhanje ne škodi, surov beljak je prebavljiv zaradi antotripsina, ki ga vsebuje, in zaradi avidina, ki odvzema vitamin H. Že čisto kratko kuhanje nevtralizira ti dve snovi. Preveč kuhano jajce ni zdravo. Če ga predolgo kuhamo, se okoli strnjene rumenjaka naredi škodljiva zelenkasta opna žveplena kislina.

Zelenjave pred kuhanjem ni treba zrezati, ker s tem povečamo površino stika z vodo ali soparo in tako pospešimo izgubo vitaminov. Vodi ne smemo dodati soli, ker tudi s tem povečamo izgubo hranilnih snovi. Zelenjavo kuhajmo pokrito brez ali z le nekaj žlicami vode, ki bo s tisto, ki jo zelenjava izloči, zadostovalo. Kuhanje naj traja tri do štiri minute, tako da ostane trda, in tako je treba jesti. Če imamo dieto in moramo znižati količino rudninskih snovi, moramo zelenjavo dati takoj v že zrelo vodo; tako izgubimo manj hranilnih snovi. Če zelenjavo kuhamo v malo vode, se količina vitamina B1 zmanjša trikrat

bolj, kot če jo kuhamo brez vode. Če pa kuhamo v veliko vode, se bo količina vitamina B1 zmanjšala za štirikrat. Če hočemo kljub kuhanju ohraniti barvo sočivja, lahko uporabimo več načinov. Povrtnine ostanejo bele (cvetača, repa), če jih ne solimo in posodo pokrijemo. Če hočemo odstraniti rdečo barvo paradižnika, paprike, rdeče pese, dodamo zelenjavi žličko limoninega soka.

(dalje prihodnjič)

Z. T.

—o—

REAGAN PRIDE V NORMANDIJO

Ameriški predsednik Reagan bo sredi tega leta obiskal Normandijo. To se bo zgodilo 6. junija, na 40. obletnico zavezniškega izkrcaja, ki je zadalo leta 1944 odločilni sunek Hitlerjevi Nemčiji. Zelo verjetno bo na spominski svečanosti tudi britanska kraljica Elizabeta. Seznam ostalih državnih poglavarjev, ki bodo s svojo navzočnostjo počastili obletnico zgodovinskega dogodka, bo javljen v prihodnjih dneh.

KOLIKO NAS JE

Trenutno je na vsej zemeljski obli štiri milijarde 700 milijonov ljudi. Tako zagotavljajo strokovnjaki pri organizaciji Združenih narodov, ki napovedujejo, da nas bo leta dva tisoč nekaj več kot šest milijard. Računajo, da se bo naraščanje zemeljskega prebivalstva nadaljevalo do leta dva tisoč 100, ko utegne biti zemljanov preko devet milijard. Potem pa se bo to število verjetno ustalilo.

rahla megla med rdečkastim brinjem — a to ni dovolj za družino. Od vse letine se proda morda olje in vino.

Včasih pa je jesen deževna, vina je malo in je kislo. V februarju se lahko vzdigne od morja solnati veter, leže v razpoke med skorjo oljk in te ne obrode. Zato se istrska Slovenka ne zanese na zemljo, vsaka hiša je ima tudi malo, pač pa samo na svoje trde, žuljave roke in na svojega osla.

Kdor je potoval po severni Istri, ve, kaj je osel. Osel drži pokonci tri vogale domačije, je edino tovarniško sredstvo, je pregovor in grb severne Istre.

V Kubedu ima vsaka hiša svojega osla, ta ali ona bolj premožna celo dva, a krčmar ima edino kljuse v vasi. S tem oslom, kateremu je optala sedlo in dva, iz suhih šib spletena koša, se odpravi žena na pot, ko je še trdna noč — nad Čičarijo gorijo zvezde, mežnar še ni odzvonil svetega jutra. Prižge brljavo leščerbo, sede na osla in krične »geri!« — klic oslovskih poganjačev. Ta klic zamolklo odmeva v jutranji temi, še preden petelin zapoje v tretje in so moški v hlevu.

Žena gre na oslu proti Istri. Ko pride jutro, ugasne leščerbo in se ustavi pri prvi samotni domačiji ob poti. Od čube do čube kupuje jajca, maslo, brinjeve jagode in zdravilna zelišča, ki so jih kmetje nabrali v svojih brežinah. Krega se, ceni, baranta s trdimi Istrani, da je pod noč trudna in zaripla.

Koša na oslovem hrbtu se počasi polnita s kmečkimi dobrinami in ko se nagne večer, se žena vrača. Osel zamišljeno kima v zgod-

nji mrak, ob njem peši gospodinja, znova je prižgala leščerbo, nad Čičarijo gorijo spet zvezde. Ko se v temi zarežejo med prosojno sinje pomladno nebo temni obrisi kubejskega tabora, se osel ustavi, vzdigne glavo in zariga oslovsko serenado.

Pozna je že noč, ko pride žena domov. Na ognjišču tli še nekaj žerjavice, mož, ki je spravil otroke spat, jo zamišljen čaka. Razložita osla, a varno zapreta vrata in potegneta zapah. V noči imajo ljudje čuden strah drug pred drugim. Sosed ne odpre v deževnem večeru sosedu. Potem ležeta in še v snu preštevata žena skrbi. Še preden se znova zasvita nad Čičarijo, je na nogah. Potegne iz hleva osla, ga naloži in se spusti po strmem klancu v dolino. Ob poti grgra kubejski potok ko veter v borovcih.

Ves dan popotuje, v vetru in dežju, v megli in snegu z jasnim in sivim vremenom. Na večer zagorijo na obzorju škedenjski plavži — marsikateri sin severne Istre si tam služi svoj grenki kruh — in tam zanj je Trst. V predmestni krčmi Kubejčanka prenoči, skromno povečerja iz svoje cule s črnim kruhom in ovčjim sirom in v zgodnjem jutru je že na trgu, da počaka kupcev za svoje dobrine.

Potem se vrača, spet ves dan. Sedi na oslu in premišljuje. Enakomerno prestopanje jo v presledkih zadremlje, pa se zbudi in vidi osla, kako mirno stoji ob brinjevem grmu in muli bodečo travo.

»Geri!«

Pot je dolga. Kubed je nekje daleč, nemo-

goče daleč, samotni in mrk ko mesto Jeriho.

Tako gre življenje, svojstveno, uravnovešeno, vse leto naprej. Moški varuje hišo, obdela, kar je polja, okopa krpo vinograda, oskrbi stara, redka oljkova drevesa v bregu, žena pa je z oslom na potu, dan, dva v Istri, dva v Trstu. Samo na noč pride domov, da se razgovori z možem in zakrpa otrokom, medtem ko mož šajše sedlo.

Skromno in težko je to življenje.

Le na Martinje, to je v novembru za svelega Martina, se nekam ostro sprosti, ko da bi se v teh ljudeh podtalno uprl vsakdanji tok življenja, vsakdanje oddajanje življenjskih sokov, samo za goli, borni obstanek, in takrat je ples, ki traja tri noči. Takrat počivajo osli v hlevih, piščal in harmonika pojeta v krčmi, ljudje pijejo, sunkoma plešejo in se bratijo. Iz očrnelih čub pridejo celo stari ljudje, žene z glinastimi obrabi in črnimi rutami na glavi stojijo ob robu brežarja, v rokah držijo kozarec istrske črnine in se okorno pozibavajo. Ta ples je kakor baklja sredi temne noči celotnega življenja.

Na Martinje je pred kubejsko cerkvijo tudi najzanimivejši sejem v severni Istri. Iz starega mesta v Trstu pripeljejo najslabšo starino — obleko in obutev — ki je niti v predmestju niso mogli prodati, to razložijo na gola tla pred cerkvenim pragom in barantajo s kmeti za nakup.

Kar kmet kupi, zakoplje osem dni v rdečkasto prst in se potolaži, da vzame zemlja vse nase.

(DALJE)